

Тенденции на чуждестранните инвестиции в индустрията на България

доц. д-р Георги Попов

УНСС, катедра „Индустириален бизнес“

Резюме: Динамичните темпове на привличане на преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) са ключов фактор за преодоляване на сериозните проблеми в повишаването на производителността на труда, подобряване качеството на продукцията и конкурентоспособността на българската индустрия. Последните четири години (2003-2007 г.) се характеризират с позитивни промени в динамиката и направленията на този процес. Основен акцент се поставя върху структурата и качеството на инвестициите в приоритетните сектори на индустрията и високотехнологичните, експортно ориентирани производства и продукти.

Ключови думи: инвестиции, преки чуждестранни инвестиции, индустрия, тенденции, отрасли и сектори.

JEL: E22, O25.

България вече една година е равноправен и равноотговорен член на обединена Европа. **Все по-отчетливо се забелязват устойчиви темпове** на нарастване на брутния вътрешен продукт, финансова и банкова стабилност, задържане на инфлацията в допустими за страната и

Европа граници, консолидирани параметри на макрорамката, в която се развива българската икономика.

Тези положителни тенденции в социално-икономическото ни развитие обаче съвсем **не могат да компенсират** все още сериозното изоставане на българската икономика от развитието на европейската в трите фундаментални направления:

- Ниско равнище и недостатъчни темпове на нарастване на производителността на труда в българските предприятия и фирми. Средно около 2,5, а в някои случаи и до три пъти, е по-ниско равнището на произведения БВП на един зает у нас през последните три-четири години в сравнение с равнището на производителността на труда в развитите страни – членки на ЕС.
- По-висока материално- и енергопоглъщаемост на продукцията и сериозно превишение на текущите производствено-реализационни и капиталови разходи в единица продукция.
- Незадоволителни темпове на обновяване, по-ниско качество на произвежданите изделия и недостатъчна конкурентоспособност на българските предприятия и бизнес организации в сравнение с европейските.

Преодоляването на тези жизнено важни за укрепване на икономическия организъм на страната ни проблеми се намира под силното въздействие на комплекс от социални, икономически и политически фактори. Осо-

бено място в условията на глобализация и дълбочаване на европейската икономическа интеграция се предопределя на динамизиране темповете и насърчаване привличането на **достатъчни по обем и по качество чуждестранни инвестиции**. Ускоряването на този процес е определящ ресурс за динамично технологично и продуктово реструктуриране на българската индустрия и нейните предприятия, за издигане равнището на тяхната конкурентоспособност до нивото на европейските критерии и стандарти.

Динамизирането на процеса на привличане на чуждестранни инвестиционни ресурси в индустрията на България предполага възприемането от законата, нормативната уредба и практиката на **единен подход** към икономическите категории и понятия, използвани в тази област на управлението на инвестициите.

Чуждестранните инвестиции са предмет на интензивна разработка и специално внимание в съответни закони и подзаконови нормативни актове и документи. По-съществените от тях са Търговският закон с неговите последни изменения и допълнения, Законът за чуждестранните инвестиции от 1997 година, Законът за банките, Законът за насърчаване на инвестициите от 2004 година, приетият и публикуван в „Държавен вестник“ (бр. 42/29.05.2007 г.) Закон за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на инвестициите, Правилник за прилагане на Закона за насърчаване на инвестициите (ДВ, бр. 76/21.09.2007 г.).

Независимо от различните нюанси в теорията и еволюцията на понятието „чуждестранни инвестиции“ в стопанската практика от приложна гледна точка засега е най-правилно да се използва характеристиката, дадена в закона от 2007 г. [3]. Съгласно нея „**чуждестранна инвестиция**“ е вся-

ко вложение или увеличение на вложението на чуждестранно лице или негов клон във: акции или дялове в търговски дружества; право на собственост върху сгради и ограничени вещни права върху недвижими имоти; право на собственост и ограничени вещни права върху движими вещи с характер на дълготрайни материални активи; право на собственост върху обособени части от търговски дружества с повече от 50 на сто държавно или общинско участие в капитала по смисъла на Закона за приватизация и следприватизационен контрол; ценни книжа, в т.ч. облигации и съкровищни бонове, както и производни от тях инструменти, издадени от държавата, общините или други български юридически лица с остатъчен срок до падежа, не по-кратък от 6 месеца; кредити, включително под формата на финансов лизинг, за срок не по-кратък от 12 месеца; интелектуална собственост – обекти на авторското право и сродните му права, патентоспособни изобретения, полезни модели, търговски марки, марки за услуги и промишлен дизайн; права по концесионни договори и по договори за възлагане на управление.

Актуален проблем от методологична и практико-приложна гледна точка е още правилната характеристика на преките и непреките чуждестранни инвестиции в индустрията на страната. Основното внимание в статистическите документи, инвестиционните и бизнес проектите на индустриалните предприятия е насочено към преките инвестиции. При изследването и анализа на тяхното съдържание в различните информационни източници на БНБ, БАИ, НСИ и други институции за основа се вземат международните стандарти и изисквания на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, документите на Евростат и Европейската централна банка, издадени през 2004 година.

В съответствие с тях **преките чуждестранни инвестиции** (ПЧИ) се характеризират като международни инвестиции, движение на капитали, при които инвеститорът придобива собственост и дълготраен интерес в предприятие или фирма от българската икономика. Те включват както първоначалното влягане на финансовите средства, така и всички следващи вложения и движения на капитали. Тук следва да се отчитат още два съществени момента: първият – преките чуждестранни инвестиции включват само реално постъпилите в обекта инвестиции по тяхната пазарна цена, и вторият – наличието на дълготраен интерес и значителна степен на влияние от страна на прекия инвеститор върху управлението на предприятието, където е инвестиран чуждестранният капитал.

Непреки чуждестранни инвестиции са тези, които дават право на инвеститора върху определена част от печалбата. Те не му осигуряват дълготрайни взаимоотношения с предприятието или бизнес организацията и значително влияние върху тяхното управление. Основната им цел е участието в разпределението на доходите и закупуване на корпоративни ценни книжа, акции или облигации. Те обаче са недостатъчни за значителна степен на влияние или за контрол върху управлението на предприятието – обект на инвестиране.

Съществен, от позициите на ускоряване на притока на чуждестранните преки инвестиции в индустрията на България, **е проблемът за анализа на състоянието и тенденциите в движението на капиталовите потоци в световен и национален мащаб.**

В края на 2007 година при представяне на „Световния доклад за инвестициите – 2007“ се констатира значително нарастване в общия поток на движението на преките чуж-

дестранни инвестиции. Към 31 декември 2006 г. и началото на 2007 година в световен мащаб се достига огромната сума от 1 трилион и 306 млрд. долара, или 38 % повече в сравнение с 2005 година. Ако тези данни се съпоставят с равнището на преките инвестиции през 1999 година – 470 млрд. долара, то се подчертава още един път резкият скок на процесите в тази област – приблизително три пъти номинален ръст за 7 години – 2006 спрямо 1999 година.

Тенденция към нарастване на тези инвестиции се забелязва както в развитите страни – ръст 45 % през 2006 г. в сравнение с 2005 г. и величина 857 млрд. долара, така и в развиващите се страни – ръст 21 % – 379 млрд. долара. Най-голям темп на нарастване имат обаче страните от Югоизточна Европа и ОНД – 68 %, достигайки приблизително равнището от 70 млрд. долара преки чуждестранни инвестиции.

Тези темпове и тенденции са **особено характерни и за България** като страна от Югоизточна Европа. По данни на БНБ, НСИ, БАИ и АП преките чуждестранни инвестиции у нас за януари – ноември 2007 г. възлизат на 5050 млн. евро, или 17,7 % от величината на БВП. За същия период на 2006 г. те са в размер на 3865 млн. евро или 15,4 % от БВП.

По страни най-много чуждестранни преки инвестиции за 2007 година у нас са привлечени от Великобритания – 17,1 % от общия размер на преките инвестиции, Австрия – 8,3 %, и Гърция – 7,9 %. През 2006 година по данни на БНБ „класирането“ е малко по-друго. Великобритания е била пак на първо място с 862 млн. щатски долара ПЧИ, докато на второ място тук е Холандия с 842 млн. долара ПЧИ и на трето Австрия с 554 млн. долара. Както е видно в посочената класация за притока на ПЧИ през 2006 г., в България и в нейната индустрия като основен обект

на инвестиране липсва не само Гърция, но и такива страни като Германия, Италия, САЩ, Русия и др., които за целия период на прехода до членството на България в ЕС са вложили у нас пряко или косвено (чрез други страни) немалко преки инвестиции.

За периода от 1992 до 2006 година (последната година преди членството ни в ЕС) **състоянието на притока на ПЧИ** в България по страни с над 100 млн. щатски долара е следното:

1. Австрия	- 3454,1
2. Холандия	- 2075,3
3. Гърция	- 1819,5
4. Великобритания	- 1586,3
5. Германия	- 1207,2
6. Италия	- 960,4
7. Унгария	- 865,4
8. Чехия	- 851,6
9. Белгия и Люкс.	- 823,1
10. Швейцария	- 822,1
11. С А Щ	- 817,6
12. Кипър	- 766,6
13. Ирландия	- 465,4
14. Русия	- 371,6
15. Испания	- 338,2
16. Франция	- 335,0
17. Турция	- 273,3
18. Дания	- 193,5
19. Израел	- 117,5
20. Япония	- 102,0

Източник:

1992-1998 г. – Министерство на финансите;
1999-2006 г. – Българска народна банка.

Не е трудно да се забележи, че за анализирания период в „челната“ четворка пак са Австрия, Холандия и Гърция, като Великобритания е на четвърта позиция. Тук отново липсват Германия – пето място, Италия –

шесто, САЩ – единадесето, Русия, четиринадесето и т.н.

Всичко това поставя резонно проблема за условността на отчитане на притока на ПЧИ по страни и години. Възприетата методология и методика изискват произходът на инвестициите да се отнася към страната, в която се намира главният офис на компанията или фирмата инвеститор. Не са редки случаите, когато те инвестират капитали чрез филиали, които се намират в други страни. Достатъчно е само да се отбележи, че инвестициите във веригата магазини „Била“ се считат за австрийски, но собственик е германска компания, тези на „Вивател“ се включват също към австрийските ПЧИ, но реално те са собственост на САЩ и Великобритания. Аналогично е състоянието и с инвестициите в „Нефтохим“ и „Лукойл“ – България, които се отчитат като холандски, тъй като са извършени през Лукойл – Европа със седалище Амстердам, но е известна собствеността на компанията. Тези обстоятелства и факти обясняват състоянието и тенденциите на „класацията“ в посочената по-горе таблица.

Анализът и направените констатации за последните три-четири години потвърждават още един път **тенденцията на засилване интереса на чуждестранните инвеститори** към българската индустрия като атрактивен обект за преки чуждестранни инвестиции. Тези позиции следва да се утвърждават, развиват и отстояват още по-силно. Особено внимание при това е необходимо да се отделя на следните нови явления и тенденции в социално-икономическото и индустриално развитие на страната ни:

- Висок инвестиционен рейтинг в световен мащаб – 7-о място по показателя съотношение на ПЧИ към БВП (за 2007 г. 17,7 % от БВП).

- Членството на България в ЕС и НАТО предизвиква по-голямо доверие и интерес сред чуждестранните инвеститори.
- Либерално законодателство и режим за преки чуждестранни инвестиции и привлекателни сектори за инвестиране – енергетиката, транспортът, телекомуникациите, земеделието и др.
- Атрактивна данъчна и фискална политика – едно от най-ниските равнища на данък печалба в ЕС – 10 %, през 2008 г. – 10 % данък върху доходите на физическите лица (т.нар. „пльск данък“) и др.;
- Привлекателно природогеографско, климатично и транспортно местоположение на страната ни както за инвеститорите от ЕС, така и за тези от САЩ, Близкия Изток, Азия и др.

Тези обстоятелства са съществени предимства на нашата страна и нейната инвестиционна политика за насърчаване на чуждестранни преки инвестиции в българската индустрия като основен структуроопределящ отрасъл на националното стопанство [6].

Важен фактор за повишаване на нейната резултатност е анализът на **състоянието и развитието на тенденциите на преките чуждестранни инвестиции** в този приоритетен икономически отрасъл (Вж. таблица 1).

Данните в таблица 1 задължително налагат определени констатации, изводи и обобщения.

Първо. Индустриалният отрасъл на българската икономика и неговите сектори се характеризират с **приоритетни темпове** на привличане и реализация на преки чуждестранни инвестиции. За периода 1998 – 2006 г. те достигат близо 7,7 млрд. щатски долара, което е повече от 45 % от цялото количество привлечени инвестиции в страната.

Едновременно с това следва да се има предвид, че българската индустрия, с изключение на енергетиката, е все още извън ползването на стратегическите инвеститори. Преобладават инвестиционните проекти, свързани предимно с индустриални стопански микроинициативи, с дребни и средни предприемачи в сферата на услугите и други. Чуждестранните инвестиционни потоци са неравномерно разпределени в отделните подотрасли. Инвестиционният потенциал е твърде различен за различните индустриални сектори и бизнес организации в тях. Независимо от разработените стратегии и оперативни програми може да се твърди, че те все още не са обвързани достатъчно с динамиката на ПЧИ в съответния отрасъл или подотрасъл.

Второ. Най-голям относителен дял в общия обем на чуждестранните преки инвестиции в индустрията на България заема секторът **„Производство и разпределение на електрическа енергия, газоснабдяване, водоснабдяване и канализация“ – 21 %**. Като абсолютна сума за същия период там са вложени 1,631 млрд. щ. долара.

Това приоритетно място е съвсем логично, като се има предвид, че този сектор осигурява енергийните условия за устойчиво и динамично развитие на другите индустриални отрасли и икономиката като цяло. Нещо повече, България, след подписаните през януари 2008 година споразумения и договори с Русия за строеж на втората атомна централа край Белене, газопроводите „Южен поток“ и „Бургас-Александруполис“, се превръща в енергиен център и доставчик на електроенергия за балканските страни.

Реализацията на тези мащабни енергийни проекти е свързана с огромни инвестиционни ресурси – повече от 6 млрд. долара. Продължават американските инвестиции в

Таблица 1. Приток на чуждестранни преки инвестиции в България по сектори и по години, в млн. щ.д.

№	Сектор	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Общо по сектору
1	Производство и разпределение на електрическа енергия, газоснабдяване, водоснабдяване и канализация	1,8	4,6	19,7	2,4	66,9	8,1	925,5	355,0	247,1	1631,0
2	Производство на петролни и химически продукти, изделия от каучук и пластмаса	41,0	165,2	72,1	-9,5	6,5	169,7	-3,1	473,8	293,6	1209,3
3	Телекомуникации	23,2	14,1	14,9	236,8	205,0	127,3	401,6	182,1	-159,8	1045,2
4	Строителство	2,4	19,8	47,9	17,4	33,1	5,1	55,0	184,3	523,1	888,1
5	Металургия и производство на метални изделия	13,2	72,2	17,1	81,0	-18,9	66,6	54,1	71,5	502,8	859,5
6	Производство на продукти от неметални минерални суровини (цимент, стъкло и др.)	150,6	71,8	7,4	27,7	0,7	76,8	97,5	131,6	71,2	635,4
7	Хранително-вкусова промишленост	31,5	32,7	11,7	37,4	20,1	87,6	67,6	97,4	13,7	399,6
8	Производство на текстил и облекло	4,4	25,1	27,3	57,7	9,3	84,3	45,7	30,4	20,0	304,1
9	Машиностроене	21,3	18,0	64,7	13,2	37,6	1,1	13,8	11,1	50,9	231,7
10	Производство на изделия от дърво, хартия и картон	37,3	24,9	38,1	2,9	17,0	69,9	-0,6	18,0	20,6	228,1
11	Електротехника, електроника, производство на канцеларска, електронноизчислителна и комуникационна техника	11,5	5,9	28,6	28,2	17,9	29,5	-0,7	49,8	7,6	178,3
12	Добивна промишленост	0,0	2,7	0,0	4,9	10,4	21,7	19,1	-10,4	2,0	50,4
13	Производство на кожи и кожени изделия	0,7	0,0	21,2	0,1	0,5	-0,2	-2,5	1,7	0,5	22,1
14	Производство на автомобили и други превозни средства	-0,9	1,7	0,0	5,1	2,2	2,1	-0,5	0,1	2,8	12,6
	Общо	338,0	458,7	370,7	505,3	408,3	749,6	1672,4	1596,4	1595,9	7695,4

Източник: Българска народна банка.

Забележка: Данните са ревизирани към март 2007 г.

региона на „Марица-изток-1“ за 1,4 млрд. долара, изграждане на нови мощности, рехабилитация и модернизация на действащите в този регион електроцентрали. Това повишава сериозно инвестиционния рейтинг на българската енергетика и индустрията като цяло.

Трето. Производството на петролни и химически продукти е структуроопределящ сектор, поради което през 1998-2006 година там са вложени приблизително 16 % от ПЧИ в индустрията. Като сума това нещо е 1,209 млрд. долара. Основната част от тях са реализирани в „Лукойл-Нефтохим“ – Бургас за технологично обновяване и техническо превъоръжаване, за по-ефективно и конкурентоспособно производство. Едновременно с това, по данни на БАИ, се очаква изграждането на нов завод за преработка на петрол в България. Неговият производствен капацитет ще бъде 1,5 млн. тона годишно и ще се строи в Североизточна България, край Силистра. Този инвестиционен проект ще привлече сериозни ПЧИ за повече от 150 млн. щатски долара на групата „Петромаксенерджи“ с английско и австрийско участие.

Възможностите и тенденциите за привличане на ПЧИ са свързани по-нататък с изграждането на нови мощности за биогорива, както и блендинг линии за масла и добавки. Секторът на биогоривата е особено атрактивен поради това, че в България той все още е във фаза на зараждане. В изпълнение на основните стратегически цели през 2003 г. ЕС прие Директива 2003/30/ЕС за насърчаване използването на биогоривата и други възобновяеми енергийни източници в транспорта – 2 на сто от горивата, използвани в сектор „Транспорт“ през 2005 г., и нарастване на този дял до 5,75 на сто през 2010 година. Към момента дялът на биогоривата в България е по-малък

от 1 на сто. Поради това инвестициите в производството на биогорива се подкрепят и стимулират от държавата. Очаква се възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогорива да бъдат освободени от акцизи, което прави пазарната им цена конкурентна спрямо другите горива. Това допълнително повишава интереса на чуждестранните инвеститори към тези инвестиционни проекти.

Четвърто. Обект на **особено внимание** от чуждестранните предприемачи също така е **секторът на телекомуникациите и информационните технологии**. Пазарът на този сектор през 2007 година по данни на БАИТ в България е надхвърлил 2,2 млрд. евро. Динамиката на информационните и комуникационните технологии са от решаващо значение за технологичните и продуктови иновации в другите отрасли и сектори на икономиката. Поради това тук са инвестирани 13,58 % от притока на чуждестранни капитали в българската индустрия, което се равнява на 1,045 млрд. долара ПЧИ.

Секторът на телекомуникациите и информационните технологии е един от приоритетите в развитието на структуроопределящите отрасли на индустрията и икономиката като цяло. Преобладаващ дял в общия обем на ПЧИ в телекомуникациите имат „Мобилтел Холдинг“ – Австрия, „Интраком“ – Гърция, „Глобал Холдинг“ – Холандия, „Кейбъл енд Уайърлес“ – Великобритания, „Рила солюшънс“ – САЩ. Ускоряване развитието на телекомуникациите и информационните технологии чрез използване на създадените икономически, социални и юридически предпоставки за това е ключов фактор за по-висока производителност и конкурентоспособност на българската индустрия, за успешното развитие на българската икономика в условията на европейската интеграция.

Пето. Металургията и производството на метални изделия се характеризира с **най-голям темп на нарастване** на преките чуждестранни инвестиции. Ако през 2005 г. те са били 71,5 млн. долара, през 2006 г. те нарастват повече от седем пъти и достигат 502,8 млн. долара. За целия период 1998-2006 г. Величината на ПЧИ в този сектор достига 860 млн. долара.

Тези факти потвърждават нарастващия интерес от страна на чуждестранните инвеститори към металургичния отрасъл. Икономическата стагнация вече е преодолена и потребността от метали, стомана, ламарина, винкелци, арматурно желязо и други все повече се повишава. Увеличава се и относителният дял на износа в общия обем на приходите от реализирана продукция. Позитивен фактор в случая са усилията на предприемачите – инвеститори в този сектор, да преориентират продукцията си към нови пазарни ниши поради нарастващите потребности и интерес. Обективен ограничител тук са налаганите импортни квоти от САЩ и ЕС.

Наред с тези позитивни тенденции възникват и определени проблеми, свързани с прилагането на безотпадъчните технологии и производства, с ограничаването на вредните емисии и газове, наложени от Европейската комисия и Протокола от Киото, които несъмнено рефлектират върху взаимоотношенията между чуждестранните инвеститори и държавните институции. Необходимо е по-решителна позиция на държавата в тази област за изпълнение на договорните клаузи от приватизацията на тези обекти. Например само за Кремиковци – АД са необходими през 2008 година повече от 140 млн. лева за решаване на посочените по-горе екологични проблеми. Вероятно тук ще се прибегне и до смяната на собственици и привличане на други стратегически инвеститори, които

биха могли да изпълняват поетите договорни задължения.

Шесто. Данните в таблицата подчертават още един път съществените **проблеми и предизвикателствата**, които възникват пред навлизането на **чуждестранните капитали в отрасъл „Машиностроене“**. През 2006 година в отрасъла са привлечени само 50,9 млн. долара чуждестранни инвестиции, или почти 10 пъти по-малко от тези в металургичния сектор за същата година. Ето защо българското машиностроене е на девето място по ПЧИ с обем 231,7 млн. долара за анализирания деветгодишен период.

Това състояние се отразява негативно върху изпълнението на целите, разработени в Националната иновационна стратегия от 2004 година. Няма особени резултати в областта на иновациите, а също така и стимули за научноизследователска развойна и внедрителска дейност в предприятията и фирмите от машиностроенето.

Фондовъоръжеността на един зает в този отрасъл, измерена като отношение на ДМА към един зает, е няколко пъти по-ниска от средната за ЕС. Тя е приблизително 77 % от равнището на фондовъоръжеността в преработващата промишленост на България. Тези обстоятелства оказват сериозно отрицателно влияние върху производителността на труда, себестойността и конкурентоспособността на продукцията не само в машиностроенето, но и в другите индустриални отрасли и националната икономиката [5].

Посочените проблеми подсилват още повече необходимостта от по-голям динамизъм в привличането на чуждестранни инвестиции в българското машиностроене. Привлечените инвеститори „Цератицит“, Люксембург – производство на инструменти, „Либхер“,

Германия – хладилна техника, „Монтюпе“, Франция – автомобилни части, са съвсем недостатъчни за преодоляване на голямото изоставане на нашето машиностроене от европейските и световни стандарти.

Необходимо е да се формират ефективни условия и предпоставки за разширяване интереса на стратегическите инвеститори, за изграждане и развитие на т.нар. „кълстери“. Те ще съдействат за концентрация на сходни, взаимобвързани или допълващи се по своя предмет на дейност фирми и предприятия, които са в делови взаимоотношения, комуникации или диалог, като използват обща инфраструктура, пазари на труд или услуги. Такъв тип бизнес организации и образувания се зараждат в град Севлиево около предприятията „Видима-Идеал“ и „Идеал-Стандарт“. Тези действия биха допринесли за превръщането на машиностроенето във високотехнологичен сектор на българската икономика със стабилни позиции на международния пазар.

Седмо. Хранително-вкусовата промишленост е един от отраслите, който претърпява значителни **позитивни трансформации** в областта на чуждестранните инвестиции и продуктово-преструктуриране след 1998 година. По мнението на редица учени и експерти тя би трябвало да се превърне в „носеца конструкция“ на съвременната българска индустрия. Своеобразни лидери по отношение на размера на приходите от продажби в този отрасъл са пивоварната и тютюневата промишленост. Общият размер на преките чуждестранни инвестиции в отрасъла за периода 1998 – 2002 г. е значителен – 400 млн. долара, като само за три години (2003-2005 г.) вложените чуждестранни капитали в предприятията и фирмите на този подотрасъл са повече от 252 млн. щатски долара (виж таблица 1).

Атрактивността на тези два сектора сред чуждите предприемачи се дължи на добрите традиции, на сравнително добре запазената материална база и на високата квалификация на заетите в отрасъла. Решаващо влияние за посочените по-горе резултати имат чуждестранни компании инвеститори – „Нестле“, „Крафт Якобс Шугър“, „Интербрю“, „Хайнекен“, „Чипита“, „Роял Фуугс“ и други. През тази година само „Нестле“ – София реализира 25 млн. лева инвестиции в нови технологии. Тази инвестиционна политика се отразява благоприятно върху значителния ръст на експорта през последните две – три години. „Нестле България“ е вече основен износител на шоколадови изделия за Канада, Великобритания, Германия, Холандия, Италия и др. [4].

В пивоварната промишленост всички големи предприятия са вече собственост на чуждестранни инвеститори. В този бранш съществува най-силната конкуренция между икономическите субекти в страната. В производството на хранителни продукти трайно присъствие имат такива утвърдени фирми, като „Данон“ – Франция, „Крафт Якобс“ – Швейцария, „Делта“ – Гърция, „Чипита-Интернешънъл“ – Гърция, „Провими“ – Холандия, „Софтбул Инвестмънт“ – Кипър, „ТКМ Фруит енд джус“ – Гърция. Тяхната дейност внася още по-голямо разнообразие в номенклатурата и асортимента на хранителните продукти. При това качеството им отговаря на европейските стандарти за опаковки, реклама и цени, а също така и на останалите елементи на маркезинг микса.

Осмо. Електротехническата промишленост и електрониката също са един от перспективните сектори на българската индустрия. Те имат **пряко въздействие върху технологичното развитие и реструктуриране** на другите промишлени отрасли и подотрасли.

В момента тук има повече от 340 предприятия, като само 18 от тях се отнасят обаче към категорията на „големите“, а 95 на сто към малкия и средния бизнес. Темповете на привличане на преки чуждестранни инвестиции също съвсем не съответстват на ролята и значението, които се придават на този високотехнологичен сектор в българската индустрия – 178 млн. щатски долара за 9 години (1998-2006 г. Включително), или средно по-малко от 20 млн. долара годишно. Само през 2005 година е налице по-сериозен растеж – приблизително 50 млн. долара.

Посочените негативни тенденции, както се отбелязва в стратегията на отрасъла, рефлектират върху технологичното и техническото равнище на предприятията – много по-ниска производителност на труда, качество на продукцията и конкурентоспособност на отрасъла. Поради това още през тази година е необходимо да се предприемат радикални мерки за коренни промени в инвестиционната политика с ориентация към ускорени технологични и продуктови иновации, динамизиране на технологичния трансфер към малките и средните предприятия, развитие на научноизследователските и развойните звена, регионалните технологични центрове и бизнес организации, клъстерните структури и групи.

х х х

Анализът на състоянието и очертаните тенденции за индустриалния отрасъл като цяло налагат **обобщението**, че българската индустрия си възстановява лидерските позиции в областта на привличането и насърчаването на преките чуждестранни инвестиции в структуроопределящите нейни сектори. Прогнозите на анализаторите и експертите, независимо от появяващите се мнения, са тази тенденция да продължи да се развива и задълбочава.

Съществени си остават обаче проблемите за структурата и качеството на преките чуждестранни инвестиции, за по-голяма инициатива и насърчаване на инвеститорите в областта на високите технологии, експортно ориентирани, екологичните и безотпадначеските производства и продукти, ускореното изграждане на индустриалните зони и др. Преодоляването на тези проблеми, както и ускореното изграждане на инфраструктурата, бързината и ефективността на административната система безспорно ще се отразят позитивно върху динамизиране процеса на привличане на чуждестранни инвестиции в българската индустрия и повишаване на нейната ефективност и конкурентоспособност.

Литература

1. Георгиев, И., Макроикономическа среда за развитие на високите технологии, сп. „Форум за икономическо развитие“, изд. на Центъра за икономическо развитие, С., 2001.
2. Годишен доклад за развитието на малките и средните предприятия в България, 2007 г.
3. Закон за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на инвестициите, ДВ, бр.42/2007 г.
4. Попов, Г., Д. Ганчев, Чуждестранните инвестиции и развитието на индустриалния отрасъл, Сб. „Българските предприятия: предизвикателства при присъединяването на страната към ЕС“, УНСС, 2004 г.
5. Стратегия за развитие на машиностроенето в България.
6. www.invest.bg.government.bg **ИИА**